

opusdei.org

Audiència. Sant Agustí: Harmonia entre fe i raó

Audiència, dimecres 30 de gener de 2008

26/02/2008

Benvolguts amics,

Després de la Setmana d'oració per la unitat dels cristians, tornem avui a parlar de la gran figura de sant Agustí. El meu estimat predecessor Joan Pau II li va dedicar, el 1986, és a dir, en el setzè centenari de la seva conversió, un llarg i dens document,

la carta apostòlica Augustinum Hipponensem (cf. L'Osservatore Romano, edició en llengua espanyola, 14 de setembre de 1986, pp. 15-21). El mateix papa va definir aquest text com «una acció de gràcies a Déu pel do que va fer a l'Església, i mitjançant ella a la humanitat sencera, gràcies a aquella admirable conversió» (n. 1).

Sobre el tema de la conversió parlaré en una pròxima audiència. És un tema fonamental, no sols per a la seva vida personal, sinó també per a la nostra. En l'evangelí del diumenge passat el Senyor mateix va resumir la seva predicació amb la paraula: "Convertiu-vos". Seguint el camí de sant Agustí, podríem meditar quina cosa significa aquesta conversió: és quelcom definitiu, decisiu, però la decisió fonamental ha de desenvolupar-se, ha de realitzar-se en tota la nostra vida.

La catequesi d'avui està dedicada, en canvi, al tema de la fe i la raó, un tema determinant, o millor, el tema determinant de la biografia de sant Agustí. De nen havia après de la seva mare, santa Mònica, la fe catòlica. Però essent adolescent havia abandonat aquesta fe perquè ja no aconseguia veure la seva racionalitat i no volia una religió que no fos també per a ell expressió de la raó, és a dir, de la veritat. La seva set de veritat era radical i el va portar a allunyar-se de la fe catòlica. Però era tan radical que no podia acontentar-se amb filosofies que no arribessin a la veritat mateixa, que no arribessin fins a Déu. I a un Déu que no fos només una hipòtesi cosmològica última, sinó que fos el vertader Déu, el Déu que dóna la vida i que entra en la nostra pròpia vida. D'aquesta manera, tot l'itinerari intel·lectual i espiritual de sant Agustí constitueix un model vàlid també avui en la relació entre fe i raó, tema no sols

per a homes creients, sinó també per a tot home que cerca la veritat, tema central per a l'equilibri i el destí de tot ésser humà.

Aquestes dues dimensions, fe i raó, no han de separar-se ni contraposar-se, sinó que han d'estar sempre unides. Com va escriure sant Agustí després de la seva conversió, fe i raó són "les dues forces que ens porten a conèixer" (Contra acadèmics, III, 20, 43). A aquest respecte, són justament cèlebres les dues fórmules (cf. Sermons, 43, 9) amb què expressa aquesta síntesi coherent entre fe i raó: crede ut intelligas ("creu per comprendre") —creure obre el camí per creuar la porta de la veritat—, però també i de manera inseparable, intellige ut credas ("comprèn per creure"), escruta la veritat per poder trobar Déu i creure.

Les dues afirmacions de sant Agustí expressen amb gran eficàcia i

profunditat la síntesi d'aquest problema, en la qual l'Església catòlica veu manifestat el seu camí. Històricament aquesta síntesi es va anar formant, ja abans de la vinguda de Crist, en la trobada entre la fe jueva i el pensament grec en el judaisme hel·lenístic. Successivament, en la història, aquesta síntesi va ser represa i desenvolupada per molts pensadors cristians. L'harmonia entre fe i raó significa sobretot que Déu no és lluny: no és lluny de la nostra raó i de la nostra vida; és a prop de tot ésser humà, prop del nostre cor i de la nostra raó, si realment ens posem en camí.

Sant Agustí experimentà amb extraordinària intensitat aquesta proximitat de Déu a l'home. La presència de Déu en l'home és profunda i alhora misteriosa, però pot reconèixer-se i descobrir-se en la pròpia intimitat: no cal sortir fora —

afirma el convertit—; "torna a tu mateix. La veritat habita en el més íntim de l'home. I si trobes que la teva natura és mudable, transcendeix-te a tu mateix. Però, en fer-ho, recorda que transcendeixes una ànima que raona. Així doncs, dirigeix-te on s'encén la llum mateixa de la raó" (De vera religione, 39, 72). Amb una afirmació famosíssima de l'inici de les Confessions, autobiografia espiritual escrita en lloança de Déu, ell mateix subratlla: "Ens féreu, Senyor, per a Vós, i el cor nostre resta inquiet mentre no reposa en Vós" (I, 1, 1).

La llunyania de Déu equival, per tant, a la llunyania de si mateix. "Perquè Vós —reconeix sant Agustí (Confessions, III, 6, 11)— m'éreu més íntim que la més íntima cosa meva, i més excels que la cosa meva més excelsa" ("interior meo et superior summo meo"), fins al punt que, com afegeix en un altre passatge

recordant el temps precedent a la seva conversió, " Vós éreu davant meu, mes jo de mi me n'era anat, i no encertava a trobar-me: ¡quant menys a Vós!" (Confessions, V, 2, 2).

Precisament perquè sant Agustí va viure a fons aquest itinerari intel·lectual i espiritual, va saber presentar-lo en les seves obres amb tanta claredat, profunditat i saviesa, reconeixent en altres dos passatges famosos de les Confessions (IV, 4, 9 i 14, 22) que l'home és "un gran enigma" (*magna quaestio*) i "un gran abisme" (*gran profundum*), enigma i abisme que només Crist il·lumina i omple. Això és important: qui és lluny de Déu també és lluny de si mateix, alienat de si mateix, i només pot trobar-se a si mateix si es troba amb Déu. D'aquesta manera aconsegueix arribar a si mateix, al seu jo vertader, a la seva identitat vertadera.

L'ésser humà —subratlla després sant Agustí a *De civitate Dei* (XII, 27) — és sociable per natura però antisocial per vici, i qui el salva és Crist, únic mitjancer entre Déu i la humanitat, i "camí universal de la llibertat i de la salvació", com va repetir el meu predecessor Joan Pau II (*Augustinum Hipponensem*, 21). Fora d'aquest camí, que mai no li ha faltat al gènere humà —afirma també sant Agustí en aquesta mateixa obra— "ningú no ha estat alliberat mai, ningú no és alliberat i ningú no serà alliberat" (*De civitate Dei*, X, 32, 2). Com a únic mitjancer de la salvació, Crist és cap de l'Església i està unit místicament a ella, fins al punt que sant Agustí pot afirmar: "Ens hem convertit en Crist. En efecte, si ell és el cap, nosaltres som els seus membres; l'home total és ell i nosaltres" (*In Ioannis Evangelium tractatus*, 21, 8).

Segons la concepció de sant Agustí, l'Església, poble de Déu i casa de Déu, està per tant íntimament vinculada al concepte de Cos de Crist, fonamentada en la relectura cristològica de l'Antic Testament i en la vida sacramental centrada en l'Eucaristia, en la qual el Senyor ens dóna el seu Cos i ens transforma en el seu Cos. Per tant, és fonamental que l'Església, poble de Déu, en sentit cristològic i no en sentit sociològic, estigui veritablement inserida en Crist, el qual, com afirma sant Agustí en una pàgina bellíssima, "prega per nosaltres, prega en nosaltres; nosaltres preguem a ell; ell prega per nosaltres com a sacerdot; prega en nosaltres com el nostre cap; i nosaltres preguem a ell com al nostre Déu; per tant, reconeixem en ell la nostra veu i la seva en nosaltres" (Enarrationes in Psalmos, 85, 1).

En la conclusió de la carta apostòlica Augustinum Hipponensem, Joan Pau

II pregunta al mateix sant què volia dir als homes d'avui i respon, abans de tot, amb les paraules que sant Agustí escrigué en una carta dictada poc després de la seva conversió: "A mi em sembla que cal conduir novament els homes... a l'esperança de trobar la veritat" (Ep., 1, 1), la veritat que és Crist mateix, Déu vertader, a qui s'adreça una de les oracions més belles i famoses de les Confessions (X, 27, 38): ¡Tard vaig amar-vos, beutat tan antiga i tan nova, tard vaig amar-vos! I heus aquí que Vós éreu dintre i jo fora; i allí us cercava, i em llançava vers aquestes coses formoses que Vós creareu. Amb mi éreu, i jo no era amb Vós. Em retenien lluny de Vós les coses que si en Vós no fossin no serien. Cridàreu i clamàreu, i rompéreu la meva sordesa; refulgíreu, resplendíreu, i féreu fugir la meva ceguetat; exhalàreu vostra fragància, i vaig aspirar-la i anhelo per Vós; vaig gustar-vos, i famejo i sedejo; em

tocàreu, i vaig encendre'm en desig de la pau vostra".

Sant Agustí va trobar Déu i durant tota la seva vida ho va experimentar fins al punt que aquesta realitat — que és primer de tot la trobada amb una Persona, Jesús— va canviar la seva vida, com canvia la d'aquells homes i dones que, en qualsevol temps, tenen la gràcia de trobar-se amb ell. Demanem al Senyor que ens doni aquesta gràcia i ens faci trobar així la pau seva.

pdf | document generat
automàticament des de [https://
opusdei.org/ca/article/audiencia-sant-
agusti-harmonia-entre-fe-i-rao/](https://opusdei.org/ca/article/audiencia-sant-agusti-harmonia-entre-fe-i-rao/)
(20/04/2025)